

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Елица Руменова Нешевска,
преподавател в катедра „Класическо пеене“, Вокален факултет,
НМА „Проф. Панчо Владигеров“
за дисертационния труд на **Добриня Йосифова – Икономова**,
докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Класическо пеене“,
Вокален факултет, НМА „Проф. Панчо Владигеров“, на тема:
**„ГЕРОИЧНИТЕ СОПРАНОВИ ПАРТИИ В ОПЕРЕТИТЕ „ЦАРИЦАТА НА
ЧАРДАША“ ОТ ИМРЕ КАЛМАН, „ВЕСЕЛАТА ВДОВИЦА“ ОТ ФРАНЦ
ЛЕХАР И „ПРИЛЕПЪТ“ ОТ ЙОХАН ЩРАУС. ВОКАЛНО –
ДРАМАТУРГИЧНА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ.“**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в професионално
направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“

Научен ръководител: **проф. д-р Маргарита Баснарова**

Общи данни за процедурата

Добриня Йосифова – Икономова представя за участие в процедурата за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ дисертационен труд на тема „Героичните сопранови партии в оперетите „Царицата на чардаша“ от Имре Калман, „Веселата вдовица“ от Франц Лехар и „Прилепът“ от Йохан Щраус. Вокално – драматургична интерпретация“, автореферат, автобиография, публикации по темата и материали, свързани с художественотворческата ѝ дейност. Научен ръководител на докторантката е проф. д-р Маргарита Баснарова. Становището е изготвено на основание заповед №Рд-09-640/10.07.2026 г. на ректора на НМА проф. д-р Сава Димитров.

Биографични данни за докторанта

Професионалният път на Добриня Икономова е трайно свързан с Националния музикален театър „Стефан Македонски“ и с българското оперетно изпълнителско изкуство. Подготовката ѝ за Консерваторията започва при проф. Благовеста Карнобатлова, а по нейна препоръка продължава при доц. Ирена Бръмбарова. След завършването си през 1993 г. се явява на прослушване в Музикалния театър, където получава ролята на Силва Вареску от „Царицата на чардаша“ на Имре Калман. Дебютът ѝ е на 26 април 1994 г. в постановка на Видин Даскалов, с хореограф Богдан Ковачев и диригент Росица Баталова.

В последвалата си професионална дейност Добрина Икономова изгражда богат репертоар от сопранови партии в класически и съвременни оперети и мюзикъли. Особено съществено място в нейния сценичен път заемат трите произведения, избрани за дисертационния труд. В „Царицата на чардаша“ тя изпълнява ролята на Силва Вареску в пет различни постановки, като в професионалната автобиография са посочени 130 спектакъла. Като Розалинда в „Прилепът“ участва в две постановки и 29 спектакъла, без да се включват гастролите в Германия, Австрия, Япония и Гърция. Този голям сценичен опит е важна предпоставка за практико-приложната насоченост на настоящото изследване.

Добрината Икономова е лауреат на конкурса „Христо Бръмбаров“ (1995) – Първа награда, конкурс „Мими Балканска“ (1998) – Награда „Най-добър Калманов изпълнител“, също и носител на Награда „Кристална лира“ за ролята във „Веселата вдовица“ (2005), „Златна лира“ – 25 години на музикалната сцена (2018), „Златно перо“ за цялостен принос в културата (2019).

Избор и актуалност на темата

Изборът на темата е пряко свързан с професионалния и творческия път на докторантката. Трите избрани произведения – „Прилепът“ от Йохан Щраус-син, „Веселата вдовица“ от Франц Лехар и „Царицата на чардаша“ от Имре Калман са емблематични образци на класическата оперета и са част от сценичния ѝ репертоар. Както самата дисертантка посочва: „Важен е и моя личен опит, тъй като многократно съм претворявала на сцената избраните сопрано персонажи“ (стр. 4). Именно тази непосредствена изпълнителска връзка с разглеждания репертоар обосновава избора на темата и придава тежест и убедителност на практическите изводи.

Актуалността на труда произтича и от стремежа да бъде систематизиран натрупаният изпълнителски опит и да бъдат изведени конкретни вокално-технически, интерпретационни, актьорски и сценични насоки за подготовката на разглежданите героични сопранови партии. В дисертацията сопрановите роли се разглеждат не само като музикална структура, а изкато драматургични носители на сценичното действие, при които взаимодействието между музика, текст, движение и актьорско присъствие е определящо за художествения резултат.

Обект на изследването са сопрановите партии в оперетите „Царицата на чардаша“, „Веселата вдовица“ и „Прилепът“, а **предмет** – вокално-драматургичният подход при подготовката и сценичната интерпретация на избраните роли. Целта е да бъде анализиран и представен подходът към всяка партия, отчитайки конкретната специфика на музикалната фраза и драматургията в съответствие с професионалния опит на докторантката. За постигането на тази цел са използвани аналитичен и емпиричен подход.

Съдържание и приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от 127 страници основен текст и е структуриран в увод, четири глави, заключение, библиография и приложения. В приложенията са включени професионална автобиография, снимков материал от постановки на трите оперети.

В увода докторантката обосновава избора на темата, формулира обекта, предмета и целта на изследването и представя неговата методологическа рамка. Сред поставените задачи са анализът на Виенската класическа оперета, чистотата на говорния текст и логическите ударения, белкантовото звукоизвличане и вокалните трудности, както и извеждането на препоръки за класическите елементи от танцовото представяне на оперетната роля.

В първа глава е проследено възникването и развитието на оперетата, нейната връзка с музикъла, творчеството на тримата композитори – Лехар, Калман и Щраус-син и европейското влияние върху развитието на оперетното изкуство в България. Специално внимание е отделено на вокалната сопранова техника и на комплексните изисквания към изпълнителя в този жанр, който съчетава пеене, говорни диалози, актьорска игра и танц.

Втора глава „Прилепът“ от Йохан Щраус-син“ е последователно ни запознава с кратки биографични данни за композитора, съдържанието и анализа на произведението, международното му влияние и сценичните реализации в България. Централно място заема вокалният и музикален анализ на образа на Розалинда, изведен от арията „Родните звуци“ („Klänge der Heimat“). Партията е разгледана като изискваща прецизна артикулация, ритмична точност, контрол на регистрите и убедителен комично-драматичен израз. Връзката между вокалната линия и сценичното поведение е изведена като основен принцип при изграждането на образа. В трета глава „„Веселата вдовица“ от Франц Лехар“ са разгледани биографията на композитора, съдържанието и стилистиката на оперетата, нейните постановки на българска сцена и вокално-музикалният анализ на арията от първо действие. В центъра е образът на Ханна Главари, при който авторката акцентира върху лиричния, топъл звук, плавното легато, динамичното нюансиране и необходимостта от органично съчетаване на вокална линия, слово и сценично движение. Приносен момент тук е личният изпълнителски опит на докторантката, който позволява да бъдат формулирани конкретни практически наблюдения и насоки върху различни постановъчни решения.

Четвърта глава „„Царицата на чардаша“ от Имре Калман“ представя отново биографични данни за композитора, съдържанието и стилистичните особености на произведението, неговото място на българската сцена и вокалния и музикален анализ на първата ария на Силва. В анализа се събират основните направления на дисертационния труд – вокална техника, артикулация, танцово движение, драматургична логика и изграждане на цялостен сценичен образ. Натрупаният

изпълнителски опит на Добриня Икономова в ролята на Силва Вареску е особено съществен за практико-приложната стойност на тази част от разработката.

Във втора, трета и четвърта глава на труда в табличен вид са ситематизирани реализираните постановки на трите оперети в България с техните постановъчни екипи и състави.

В заключението авторката обобщава, че героичните сопранови партии в „Прилепът“, „Веселата вдовица“ и „Царицата на чардаша“ са не само вокални изпитания, но и ключов драматургичен елемент на спектакъла. Важен е изводът, че „сопрановите роли изискват специфичен интерпретационен модел, при който вокалната техника, стилната характеристика и актьорското поведение функционират като взаимно обусловени елементи“ (стр. 125). Друг съществен общ извод е, че трите разглеждани партии споделят основни технически изисквания – широк диапазон, контрол на преходните тонове, стабилна опора, легато, точна артикулация и умение за интегриране на гласа с оркестъра и сценичното действие – но всяка от тях предполага различен стил и драматургичен подход. При „Прилепът“ водещи са комично-саркастичният израз и ритмичната прецизност; при „Веселата вдовица“ – лирическата топлина, пластичната фраза и романтичната експресивност; при „Царицата на чардаша“ – съчетанието на лиричност, вокална устойчивост и танцова енергия.

Приемам изведените от докторантката научноизследователски приноси.

Като принос следва да се отчете и използването на личния професионален опит на авторката като емпиричен материал, който придава индивидуален и практико-приложен характер на изследването. Следва да се отбележи добавеният печатен превод на български език към партитурите на разглежданите класически оперети. Високо оценявам стремежа на докторантката да разглежда сопрановата партия като цялостен сценичен образ, в който вокалната техника, музикалната фраза, словото, актьорската игра, сценичното движение и хореографската задача функционират в единство. Тъкмо това разбиране позволява да бъдат открити специфичните интерпретаторски задачи пред Розалинда, Ханна Главари и Силва Вареску и превръща изследването в практически приложимо за изпълнители и педагози.

Библиографията включва специализирани източници, свързани с историята и теорията на оперетата, музикално-сценичните жанрове, творчеството на разглежданите композитори, вокалната техника и развитието на оперетното изкуство в България. 35 са литературните източници и 54 са интернет източниците. Авторефератът се състои от 50 стр. и отразява духа и изводите на дисертационния труд.

По темата на дисертацията са представени две публикации: „Развитие на оперетното изкуство в България. Европейски влияние“, публикувана в сп. „Музикални хоризонти“ през 2026 г., и „Оперетата „Прилепът“ от Йохан Щраус-син – анализ на

сюжет, музика и международно влияние“, представена на XIV Докторантски четения на НМА на 18–19 май 2026 г. Представени са и художественотворчески изяви, които напълно съответстват на темата на труда.

Въз основа на всичко казано дотук оценявам високо представения дисертационен труд „Героичните сопранови партии в оперетите „Царицата на чардаша“ от Имре Калман, „Веселата вдовица“ от Франц Лехар и „Прилепът“ от Йохан Щраус. Вокално – драматургична интерпретация.“ и давам своята положителна оценка. Поздравявам докторантката и нейния научен ръководител проф. д-р Маргарита Баснарова за сериозния и задълбочен подход към изследваната тематика. Убедено предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“ на Добриня Йосифова – Икономова.

15.09.2026 г.

Проф. д-р Елица Нешевска